

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An liceat religiosis aliquando occidere calumniatorem crimina gravia
de sua religione spargentem? Idem dicendum est de Clerico, & religioso in
singulari, quando aliquis de illo gravia crimina ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

2. Verum his non obstantibus hanc sententiam non approbat, & merito, Hurtado de Mendoza in 2. 2. *disp. 170. sect. 15. §. 12. 3. & seq.* Petr. Binsfeldius *de iniuriis & damno dato* 1. 9. 9. *concl. 4.* Mosellius in *sum. tom. 1. tr. 1. cap. 19. n. 74.* Lessius *lib. 2. cap. 9. d. 12. num. 78.* Filliucius *com. 2. tract. 29. cap. 3. num. 49.* Azorius *tom. 3. lib. 2. cap. 1. n. 17. & alij*; quia verbales iniuriæ verbis repelli possunt, quæ est legitima vindicta, tum quia sic repelli solent etiam apud viros honoratos; quare si factis repellerentur, iam fieret excelsus in defensione, cum aliter & possint & soleant repelli. Sed vt verum fatear, Baldellus & alij primam sententiam docent in casu quo aliter contumelia tolli non possit, nisi interficiendo calumniantem, quia id solum est vim vi repellere, & honorem tueri contra iniuriam, & violentum dehonorem, vide Baldellum *vbi supra*. Ego verò non recedo à secunda sententia, ex qua oritur de particulari contumelia qua stituncula quadam. Quæro igitur.

RESOL. XII.

An liceat occidere contumeliosum, quando aliter ea iniuria arceri nequeat? Ex p. 8. tr. 7 & Misc. Ref. 51.

§. 1. Negatiua sententia adhasi in *part. 5. tractat. 4. §. 12.* quam præter Doctores ibi citatos mordicus tenet Ioannes Harprechtus in *comment. ad Institut. Inst. tom. 4. tit. de publicis iudiciis, §. 1. rem lex Cornelia, num. 163. & seq.* Tum, quia omnes leges, quæ de defensione necessaria profertur, eo tantum de casu loquuntur, quo vis ipsi corpori, vel vitæ adhibetur. Nulla autem infertur vel vitæ, vel corpori vis, quando iniuria verbalis non infertur. Tum, quia passim in iure nostro defensio tantum, & eaque moderata, non etiam vindictio permissa legitur, *l. 5. l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. ff. ad l. Aquil. l. furem 9. ff. ad legem Corneliæ de sicar. l. 2. ibi, in dubio vitæ discrimine constitutus.* C. *de verò vi, cum similibus.* At verò, qui iniuria verbalis prouocatus vulnerat, vel proflus ingulari iniuriatorem, honorem suum haud defendit, sed potius propriam vindictam, omni iure prohibitam, exercet. *Deuereon. c. 32. vers. 35. ad Roman. 12. vers. 20.* & iuribus modò allegatis. Præterea quod reuera mihi auferri nequit, eius retinendi gratia hominem me occidere posse, proflus irrationabile est. Atqui per iniurias alterius, fama mihi auferri non potest. Nimis etenim male ageretur cum hominibus, & loco nimis lubrico eorum fama & honor positus esset, si ab alterius arbitrio penderet. Sed indulgeamus etiam vulgato errori, quòd per iniurias illatas alterius famæ detrahatur, & quadam infamia irogeatur: iste tamen, vt propterea homicidium iustificetur, sufficere nunquam potuit, contra leges diuinas & humanas. Et hinc est quòd in *l. nec timorem 7. in princip. ff. de eo, quod met. caus. gest. erit. timor infamiae* eo edicto contineri, & iusta causa restitutionis esse negatur: quia scilicet iste metus iustus non est, neque infamia quis ob iniurias priuatur; sed lege, vel sententia ob delictum suum notatur.

2. Nec obstat quòd crudelis sit, qui famam suam negligit, *cap. nolo 10. caus. 12. quest. 3.* Ludouic. Carbo in *tract. de omnium rer. repetit. quest. 23* imò sceleratè agat, ac pro fure, pro latrone, & proditore computetur, per notata Petri Ancharani *consil. 325.* Ioannis de Anan. *consil. 46. n. 4. & 7.* Iasonis in *§. fin. sup. de action. hōsque referentis* Georgij Barschamps in *radice clausular. dist. cap. 3. n. 53. pag. 661.* Nam ei, qui iniuria affectus est, legitima actionis iniuriarum via, quæ iniuriam sibi illatam vindicare, famamque suam saluam, & integram conseruare potest, abundè prospectum est, *tot. tit. in Institut. ff. de iniur. Nihil item stringit l. vi vim 3. ff. de insti. & iure,* vbi Florentinus respondit, vim atque

Tom. VII.

iniuriam propulsare iurum esse. Tum quia propulsare quidem iniuriam licet, verum non occidendo, sed verbis retorquendo, vt dictum *supra in d. §. vlt. num. 108. tit. de iniur.* Tum, quia illic (iuxta quorundam traditionem) intelligitur iniuria, per vim corpori illata: quod arguunt verba illa sequentia, *quod quisquis o. tutelam corporis sui fecerit, &c.* Minime quoque refragatur, quòd fama siue honor, & vitæ puribus ambulent passibus, & equiparentur. *d. l. iusta 9. ff. de manumiss. vind. l. isti quidem 8. §. penultim. ff. quod met. caus. infamia 8. C. de decurionibus, & similibus* copiose Schrader. in *tract. feud. part. 9. cap. 4. num. 105.* nec non Georgius Murdus, *Gener meus, vol. 1. consil. 23. num. 219. & seq.* Etenim latissima hac in re vitæ & famæ est differentia. Illa ablata nunquam reparatur: hæc verò nec aufertur reuera, vt supra monitum, & læsa restitui, & reparari potest: iureque legitima remedia sunt prodita, quibus famæ nostræ consulamus, iudicia videlicet ciuilia, & criminalia, & insuper hodie actio ad recantationem. Itaque vitæ & fama in eo duntaxat comparantur, quòd vtriusque accurata, & diligens habenda est ratio, & quòd vtriusque iactura grauis, prouidèque vtrique periculum imminens auertendum, sed diuersimodè: vitæ quidem, si iudicis copia haberi nequeat, vim vi repellendo: famæ verò, litem, siue actionem intendendo. *tot. ritul. ff. C. & Institut. de iniur.* Neque enim quisquam sibi ipsi ius dicere, sed legitimis remediis ius suum persequi debet, *l. ex. rat. 13. ff. quod met. caus. l. credidiores. 7. ff. ad leg. Jul. de vi priuat. l. non est singulari 176. ff. de reg. iur. l. nullus 44. Cod. de Indis.* Hucusque Harprechtus, cui adde Henricum Bocetum *tractat. de Duello lib. 2. cap. 8. num. 10.* Christianum Krembergem *tract. de necess. defen. qu. 8. n. 17. & seq.* Obrechtum *tr. de eadem materia c. 9. n. 7. & c. 11. n. 34.* Voltzium *comm. ad leg. Corneliæ de sicar. c. 7. n. 127.* & alios penes ipsos.

3. Sed his non obstantibus affirmatiuam sententiam etiam probabilem esse putat nouissimè Gaspar Hurtado *de Institut. & iur. disputat. 11.* vbi sic ait: *Constat licitum esse laico occidere eum, qui contumeliis grauibus illum afficit, siue verbis, siue signis, quando nec verbis, nec alia ratione potest honor defendi, vt contra Azorium, & Lessium, & Filliucium, & contra alios aduertunt Antonius Gomez, Iulius Clarus, Lopez, Petrus Nauarra, Bonacin. vbi supra, & alij, quia aliter graui ignominia afficeretur.* Quod iuxta prædicta verum est, non solum quando dicta ignominia imminet, sed etiam quando acta infertur: imò & postquam verba contumeliæ physicè prolata sunt, si statim moraliter occisio fiat in congressione ipsa, antequam inuasor ad alia diuertatur, aut iam alibi quietus existat, quia quandiu durat saltem moraliter congressio, etiam durat inuasio, & illatio ignominie nondum est moraliter in factu esse, sed tantum in fieri. Ita Hurtadus, cui adde Layman *lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 3. n. 3. verò adque sentendum, & hanc sententiam affirmatiuam speculatiuè probabiliorè esse docet Ioan. Dicastillus de Inst. lib. 2. tr. 1. dist. 10. dub. 7. n. 79.* licet in praxi negatiuam consulendam esse putet, cui ego libenter adhareo.

RESOL. XIII.

An liceat Religiosis aliquando occidere calumniatorem crimina graua de sua Religione spargentem? Idem dicendum est de Clerico & Religioso in singulari, quando aliquis de illo graua crimina spargit. Ex p. 7. tr. 10. & Misc. Ref. 28.

§. 1. Tractat hoc dubium nouissimè Amicus *tom. 5. Sup. doctrina huius ref. de inst. dist. 36. sect. 7. num. 118.* vbi sic ait: *Et si verum sit nullum dedecus esse Religioso, aut Clerico, si non armis, sed fuga propriam vitam contra in-* *leg. & infra uasorem*

quod hoc
ex ref. 8.
lege doctri
nam § He
autem cur
sim post me
dium, ver
Imo ab ean
dem.

uaforem tueatur; cum prohibitum fit Religiofis, & Clericis, arma tractare, *can. de his Clericis distincti. 50.* & *alibi*, ac proinde ipsorum honor, etiam apud mundanos, non consistat in valore, & dexteritate, armis se contra hostem tuendi, sed potius in cultu Religionis reliquarumque Christianarum virtutum exercitio: negari tamen potest, quin saltem honorem, famamque illam, que ex virtute & sapientia nascitur, quique verus honos est, iuste defendere Clerici ac Religiosi valeant, ac sapius debeant: cum hic sit proprius professionis ipsorum, quem si amittant, maximum bonum ac decus amittunt. Nam per hunc redduntur summopere aestimabiles, & conspicui secularibus, quos sua virtute & sapientia dirigere, ac iuuare possunt; quo sublato, nec illos dirigere, nec iuuare poterunt. Ergo saltem hunc honorem poterunt Clerici, ac Religiosi cum moderamine inculpatæ tutela, etiam cum morte iniuaforis defendere: qui interdum lege saltem charitatis videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione propriæ famæ integra Religio infametur. Vnde licebit Clerico, vel Religioso calumniatore graua crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetat, vti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, ea vel ipsi Religioso, vel eius Religioni publicè, ac coram grauissimis viris impingere, nisi occidatur. Nam si in tali casu licitum est Religioso, ne ipse occidatur, iniuaforem prius occidere, si fuga non possit, quia nimirum ante se hostem habet, mortem euadere licitum quoque eidem erit, ad vitandam grauissimam sui, suæque Religionis infamiam, si alius modus non suppetat, calumniatorem occidere. Nam quo iure licitum est seculari, in tali casu calumniatorem occidere, eodem iure licitum videtur Clerico, ac Religioso, cum in hoc Religiosus, & secularis sint omnino pares; cum non minus ius in talem honorem habeat Clericus, & Religiosus, quam secularis in suum; imò maius, quantum maior est professio, sapientia, & virtus, ex qua hic honor Clerico, & Religioso progignitur, quam sit valor, & dexteritas armorum ex qua honor seculari nascitur. Adde, quod vt *seq. sect.* probabitur, licitum est Clericis, ac Religiosis in tutelam suarum facultatum, furem occidere, si alius modus eas defendendi non superstit: ergo multò magis id licitum videtur in tutelam famæ & honoris ex virtute & sapientia consergentis. Verum quoniam hæc apud alios scripta non legimus, nolimus ita à nobis sint dicta, vt communi sententiæ aduersentur, sed solum disputandi gratia proposita maturo iudicio relicto penes prudentem lectorem. Hoc vsque Amicus.

1. Sed vt verum fatear, quomodo potest admitti Religiosum posse cum morte alterius defendere non solum honorem, & famam quæ ex virtute nascitur, sed etiam quæ ex sapientia? & tamen hoc vltimum etiam Amicus admittit; non est igitur talis opinio admittenda.

RESOL. XIV.

- An Religiosi possint defendere suum honorem occidendo iniuaforem?
- Ex quo alia difficultates deducuntur, pro firmanda doctrina dictæ questionis, sed iam omnes apposta sunt in hoc ipsomet tractatu in suis specialibus, & laris Resolutionibus. Ex p. 11. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 20.

sup. hoc
h. c. doctrina
P. amici in
Responseri
a, & vide
verficius au
nor.

§. 1. Hanc questionem, dubitatione tamen agitata, pro affirmatiua sententiâ Pater Amicus; Ego autem ea, quæ decebat modestia, agendo cum viro sapientissimo, illam olim septobau, nunc verò Carumel illam acriter defendit in *Theol. fundam. & fundam. 55. §. 4. num. 1141.* quarit vtrum digna sit aliqua censu-

ra, atque possit merito prohiberi ne imprimatur doctrina Petri Nauaræ *lib. 2. de restit. cap. 3. à numer. 37.* & Sayri *lib. 6. de censuris cap. 7. nu. 23.* sub illis terminis, sub quibus traditur à Francisco Amico *tom. 5. disp. 36. num. 118.*

Et respondit negatiuè, & postea n. 1145. nominatim contra me inuehitur.

2. Sed ego non recedo à sententiâ quam docui, & quam nouissime approbauit sacra congregatio indicis, in qua Eminentissimi Cardinales post multa discussa, & audita, sententiâ supradictam Patris Amici à suo opere deleri censuerunt, & eius totum quantum inter libros prohibitos apposuerunt, vnde etiam contra talem sententiâ acriter insurgit doctus, & pius pater Magister Lezana in suis eruditissimis consultationibus *consul. 30.* per totam, post adductas multas rationes n. 16. sic ait, dictum huius Authoris omnino videtur reprobandum, quatenus asserit licere Clerico, vel Religioso occidere calumniatorem graua crimina de se, vel sua Religione minantem spargere. Et multò magis damna dicit tunc non videre suppetere alium modum defendendi honorem, quando calumniator est paratus infamare publicè, ac coram grauissimis viris religiosum vel religionem.

3. Primò quidem propter dicta, quæ in hoc puncto efficacius probant, cum multo minus sit minor, quam iniuadere. Secundò, quia non licet occidere minantem mortem, vt bene Malderus in *2. 2. tracl. 1. cap. 1. num. 7.* Diana *supra ref. 10.* ergo multo minus licet occidere minantem infamare. Tertiò, quia adhuc de communibus fidelibus loquendo, probabilissima sententiâ est, & in praxi sequenda, non licere occidere eum, qui paratus est falsum testimonium contra aliquem dicere, aut eum falsò apud iudicem acensare, etiam si alio modo obtinere id non possit. Provt tenent Sotus, Cord. Salon, Turrianus, Syluest. Valquez, Lessius, Rodriguez, Cominch, quos referunt Cardinal. Lugo *de iust. & iur. tom. 1. disp. 10. sect. 7.* Diana *3. part. tracl. 5. resolut. 97. §. 1. part. 1. tracl. 4. resolut. 7. §. 1. part. 8. tracl. 7. resolut. 22.* multò magis ergo minus licet occidere Ecclesiasticis, qui manuetudinem Christi imitari debent, propter minas solum infamiam inferenda, aliquem occidere. Quarto, quia ex communibus DD. tunc solum licet occidere aggressorem in sui defensionem, quando id fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & tunc obleratur hoc moderamen, quando spectatis circumstantiis loci, temporis, & personarum, nullum aliud medium superest ad euitandum illud damnum, quod iniustus aggressor insigere vult, nisi illum occidere; tunc enim iura id permittunt *l. vi. ff. de iust. & iur. l. vi. ff. l. 3. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. c. signif. 2. §. ult. de homicid. c. si verò primo, de sent. excomm. vbi Alexander Papa dicit vim vi repellere, omnes leges, omniaque iura permittunt: Sed in casu presentis, & de quo hic author, plures modi suppetunt ad euitandam ignominiam, & infamiam præter occisionem ipsius; ergo non potest occidi; minor patet, cum quia potest minor minas non implere, & idèd minas solum inducent iustum metum, si fiant à tyranno, vel homine pestilentiōso, Bartol. in *l. 3. ff. de quibus causis ma. vel à persona potente, & consuetæ male facere, ibidem, vel à persona potente, & consuetæ male facere, non fit solita multa dicere, & pauca facere, nec fit elusor, cuius minæ non sunt timendæ, Bartol. in *l. m. tum, quod metus causa.* Vnde si is, qui minatus est sit abiecti, & demissi animi, non præsumitur contra ipsum, vt est textus *l. 1. C. quis imper. malef. & ita communiter teneri dixit Inuola in *l. final. col. penult. vers. vltimo inducit ff. de hæretic. inflic. quem sequitur Antonius Blanchus in *l. final. numer. 183. ff. quaestio. & Menochius de arbit. iudic. cas. 361. numer. 39.* ac Mascardus de probat. vol. 2. conclus. 98. numer. 9. & 10.****